pas Nr. 14, kuriame rasti du geriamųjų ragų apkalai, du geležiniai ietigaliai, įmovinis kirvis, geležinis vienašmenis kalavijas ir dalgis, žalvarinė masyvi storėjančiais daugiakampiais galais apyrankė, žiedas ir trys žalvarinės antkaklės, padėtos dešinėje mirusiojo pusėje prie darbo įrankių, statmenai kapo duobei. Dvi iš jų yra storėjančiais užkeistais galais ir viena vytinė kilpiniais galais.

Vaikų kapuose rasta peilių, molinių miniatiūrinių puodukų, žalvarinių įvijinių ar juostinių užkeistais galais žiedų, viena žalvarinė apyrankė, vienas geriamasis ragas. Kape Nr. 21 mirusiajam ant kaklo uždėta apvara, sudaryta iš žalvarinių įvijų ir gintarinių bei geltonų emalės karolių ir žalvarinė antkaklė su kabliuku ir kilpele.

Moterų ir vyrų kapuose randama žalvarinių geriamųjų ragų apkalų po vieną, po du, peilių, molinių miniatiūrinių puodukų, gintarinių pavienių karolių, tošinių dėžučių, kurių moterų kapuose randama po dvi. Į vieną tokią dėžutę dėdavo papuošalus — kaip apyrankes, žiedus, karolius, o kita, papuošta odiniais dirželiais su žalvarinėmis plokštelėmis ir žalvariniais ar švino kūgeliais, buvo dedama tuščia arba su tokia medžiaga, kuri neišliko iki mūsų dienų.

Kapuose, prie žalvarinių papuošalų, rasta audinių liekanų. Kape Nr. 12, juosmens srityje, rasta apie 2 cm pločio juostos dalis.

Šios kapinyno dalies kapai datuojami VIII—IX a., atsitiktinių radinų chronologiniai rėmai platesni. Ankstyviausios yra VII a. datuojamos žalvarinė laiptelinė ir žalvarinė pelėdinė segės. XI—XII a. datuojamos pasaginė segė gyvuliniais galais ir žalvarinė juostinė apyrankė gyvuliniais galais.

Kašučių vėlyvųjų kapų laidosena ir įkapės būdingos kuršiams.

VILKŲ KAMPO, ŠILUTĖS RAJ., KAPINYNO TYRINĖJIMAI 1968 METAIS

LAIMA NAKAITĖ

1968 m. vasarą Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos instituto Archeologijos sektorius tyrinėjo kapinyną Vilkų Kampo kaime, Šilutės rajone.

Kapinynas yra nedidelėje pakilumoje, vietos žmonių vadinamame „Kapų kalne", kuris yra į rytus nuo kaimo kapinaičių, dabar jau visiškai apleistų. Iš visų pusių paminklą supa dirbami laukai, kuriuos iš vakarų ir pietvakarių apjuosia kiek atokiau tekanti Ašva. Šiuo metu kapinyno teritorijoje yra Tado Majoro sodyba.

Iki pat 1938 m., kada Tadas Majoras čia pradėjo statyti sodybinius pastatus, kapinynas buvo ariamas laukas. Statydamas pastatus rytinėje Kapų kalno dalyje, T. Majoras rasdavęs geležinių „durtuvų", žalvarinių „grandžių", tačiau apie radinius niekam neprasitaręs, manydamas, kad gali kas uždrausti tolesnę statybą.

Kapų kalnas nėra plačiau visuomenei žinomas paminklas. Jis nepažymėtas nei F. Pokrovskio, nei P. Tarasenkos archeologiniuose žemėlapiuose. Jį aplenkė ir Istorijos instituto žvalgomoji archeologinė ekspedicija, 1963 m. šiame rajone tikrinusi archeologinių paminklų stovį. Ilgą laiką likęs be reikiamos priežiūros, paminklas buvo smarkiai ardomas. Šiaurės vakarinėje Kapų kalno dalyje vos ne 20 metų kiekvieną rudenį buvo kasami rūsiai kolūkio bulvėms laikyti. Čia suardytas apie 60× 20 m^2 dydžio plotas. Kai kurie atsitiktinai surasti dirbiniai pateko į Lietuvos TSR Istorijos-etnografijos muziejų, dalis jų saugoma Telšių kraštotyros muziejuje ir Gintaro muziejuje Palangoje. Pastaraisiais metais aptikti radiniai laikomi Švėkšnos vidurinės mokyklos kraštotyrininkų rinkinyje.

Archeologinių tyrinėjimų metu buvo iškasta 10 perkasų, atidengiant 275 m^2 plotą. Čia aptikti 8 kapai, kuriuose palaidoti 9 mirusieji: 4 mirusieji palaidoti nedeginti ir 5 sudeginti.

Nesudegintų mirusiųjų kapai aptikti 45—75 cm gylyje. Kapo duobės ne visada ryškios bendrame perkaso plote. Tačiau kartais galima aiškiai matyti pailgos formos, iki 220×70 cm dydžio duobių kontūrus. Sampile degėsių beveik nėra. Griaučiai visai sunykę. Sprendžiant iš įkapių padėties, mirusieji laidoti galvomis į ŠV arba ŠR. Įkapės čia sudėtos kaip ir kituose vakarų Lietuvos kapinynuose: ties galva guli ietigaliai, ylos, geriamieji ragai, moliniai puodukai, krūtinės srityje — segės, kalavijai, juosmens srityje — peiliai, galąstuvai, ant rankų — apyrankės, žie-

dai. Viename kape greta palaidoti du mirusieji: vyras ir moteris.

Sudegintų mirusiųjų kapai aptikti 35—50 cm gylyje, kur atsidengia netaisyklingos apvalios ar pailgos formos, 100—175 cm ilgio ir 85—135 cm pločio dėmės. Jose žemė sumišusi su degėsių krisleliais, sudegusių kauliukų gabaliukais, susilydžiusio metalo dirbinių fragmentais. Patys kapai įrengti nevienodai. Vienur, laikantis nesudeginto mirusiojo laidojimo būdo tradicijų, iškasama pailgos formos duobė ir viename šone sudedamos įkapės: ginklai, kai kurie darbo įrankiai, geriamieji ragai. Bet dažniausiai kapo duobės dugne ant smėlio ar kiek pabarsčius pelenų sudedamos nedegintos kelios ar viena įkapės (dažniausiai žalvariniai papuošalai, geriamasis ragas, molinis puodukas), tada supilama laužo likučiai (degėsiai, pelenai, smulkūs sudegę kauliukai, susilydę dirbinių fragmentai), kurie sudaro 7—8 cm, o kartais iki 30 cm storio sluoksnį. Kartais ant šio sluoksnio dar randama sudėta kalavijas, ietigaliai, peiliukas. Įdomu, kad vieno sudeginto mirusiojo kapas (Nr. 7) buvo apdėtas akmenimis. Vainikas neglaudus, iš labai skirtingo dydžio akmenų, 180 cm ilgio ir 170 cm pločio.

Tiek nesudegintų, tiek sudegintų mirusiųjų kapuose gana gausu įkapių. Sudegintų mirusiųjų kapuose jos, palyginti, gerai išlikusios, nes daugelis jų neliestos ugnies.

Darbo įrankių čia nedaug. Rasta tik vienas įmovinis kirvis, vienas akmeninis galąstuvas, pora geležinių ylų, keletas peiliukų, vienas molinis verpstelis. Ginklai jau gausesni. Vos ne kiekviename vyro kape buvo vienašmenis kalavijas su medine rankena ir medinėmis makštimis, apkaltomis geležies juostele, bei po du ietigalius. Papuošalų nedaug. Terasta viena žalvarinė antkaklė suktu lankeliu su kabliuku ir kilpele galuose, pora apyrankių platėjančiais, tuščiaviduriais gaubtais galais, pora įvijinių apyrankių, keturios žalvarinės lankinės segės, gintaro karolių ir žalvarinų įvijėlių apvara, geležinis lazdelinis smeigtukas, keturi žalvariniai įvijiniai žiedai. Be to, rasta geriamųjų ragų, molinių puodelių, diržo sagčių.

Tyrinėjimų medžiaga leidžia 1968 m. ištirtus kapus skirti VIII amžiui.